

Sanomia Porista. Tietoja Porista ja Satakunnasta.

N:o 15. – 5.2.1895

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

I.

Puheen aluksi. Siirtolaisten maallenousu New-Yorkissa ja ensimmäiset huomiot siellä. New-Yorkin satama. Vapauden patsas. Brooklynin silta. Liike kaduilla. Ilmarautatiet. Sähkövaunut y. m.

Asia, josta meillä näihin saakka on hywin vähän, tuskinpa nimeksikään puhuttu, on siirtolaistemme elämä Ameriikassa. Siirtolaisuuteen ja Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten oloihin on meillä ylipäänsä hywin vähän kiinnitetty huomiota. Senpä takia onkin näistä asioista niilläkin, jotka meidän maassa niistä jotain tietää tahtovat ylipäänsä hatarat ja monessa suhteessa pintapuoliset tiedot. Siirtolaisuudesta, sen syistä ja seurauksista ei meillä paljoa tiedetä eikä liioin tahdota tietää.

Tällaiselle pintapuoliselle kannalle ei pitäisi mielestäni pienen Suomen kansan kuitenkaan yhä edelleen jäädä asian suhteen, joko epäilemättä on sille monessa suhteessa tärkeästä merkityksestä, eikä liioin olla wälinpitämätön wieraalla maalla olewista kansalaisistaan, joitten luku nykyään jo arwellaan nousewan lähes sataantuhanteen henkeen.

Allekirjoittanut, jolla joku aika sitten oli tilaisuutta – oleskellessaan useoita kuukausia kansalaistemme keskuudessa Yhdyswalloissa – jotensakin tarkoin näihin asioihin tutustua, toiwoo siitä syystä, että ne muutamat pääpiirteet, joita suomalaisten siirtolaisten elämästä ja oloista Amerikassa tässä on aikomuksemme esittää, eiwät tulisi tämän lehden arwoisaa lukijakuntaa suuremmassa määrässä ikäwystyttämään. Tätä uskallan toiwoa siitakin syystä kun moni, niin hywin Ameriikassa kuin kotimaassakin, on minua tähän esitykseen kehoittanut.

Kerron siis ensiksi lyhyesti siirtolaisten maallenoususta, joka tapahtuu sen jälkeen kun pitkä, yksitoikkoinen – noin 8 à 14 päiwää kestänyt Atlantinmeren matka on päättynyt.

Nykyään ei Amerikan Yhdyswaltoihin enää oteta vastaan noin wain ketä hywänsä. Niiltä

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

I.

Puheen aluksi. Siirtolaisten maalle-nousu New-Yorkissa ja ensimmäiset huomiot siellä. New-Yorkin satama. Vapauden patsas. Brooklyn-silta. Liike kaduilla. Ilmarautatiet. Sähkövaunut y. m.

Asia, josta meillä näihin saakka on hywin vähän, tuskinpa nimeksikään puhuttu, on siirtolaistemme elämä Ameriikassa. Siirtolaisuuteen ja Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten oloihin on meillä ylipäänsä hywin vähän kiinnitetty huomiota. Senpä takia onkin näistä asioista niilläkin, jotka meidän maassa niistä jotain tietää tahtovat ylipäänsä hatarat ja monessa suhteessa pintapuoliset tiedot. Siirtolaisuudesta, sen syistä ja seurauksista ei meillä paljoa tiedetä eikä liioin tahdota tietää.

Tällaiselle pintapuoliselle kannalle ei pitäisi mielestäni pienen Suomen kansan kuitenkaan yhä edelleen jäädä asian suhteen, joko epäilemättä on sille monessa suhteessa tärkeästä merkityksestä, eikä liioin olla wälinpitämätön wieraalla maalla olewista kansalaisistaan, joitten luku nykyään jo arwellaan nousewan lähes sataantuhanteen henkeen.

Allekirjoittanut, jolla joku aika sitten oli tilaisuutta – oleskellessaan useoita kuukausia kansalaistemme keskuudessa Yhdyswalloissa – jotensakin tarkoin näihin asioihin tutustua, toiwoo siitä syystä, että ne muutamat pääpiirteet, joita suomalaisten siirtolaisten elämästä ja oloista Amerikassa tässä on aikomuksemme esittää, eiwät tulisi tämän lehden arwoisaa lukijakuntaa suuremmassa määrässä ikäwystyttämään. Tätä uskallan toiwoa siitakin syystä kun moni, niin hywin Ameriikassa kuin kotimaassakin, on minua tähän esitykseen kehoittanut.

siirtolaisilta, jotka Amerikkaan saapuvat, taroituksella maahan jäädä, waaditaan takeita siitä, että woiwat siellä kunnolla tulla toimeen, joutumatta yhteiskunnan rasitukseksi. Terweys ja työhön kykenewäisyys otetaan siinä suhteessa erittäin huomioon. Kiwulloiset henkilöt ja raajarikkoiset, ellei heillä ole takaajia, jotka lupaawat heistä huolta pitää, lähetetään armotta takaisin siihen maahan, josta owat matkalle läheneet. Sama kohtalo tulee niitten osaksi, joilla ei ole rahoja maahan saapuessa, sillä pieni määrä sitä pitää olla itse kullakin tulokkaalla, niin että asianomaiset woiwat olla warmat siitä, että muukalainen, ellei heti satamakaupungista onnistu työtä saamaan, kykenee edemmäksi matkustamaan.

Näitä ehtoja walwomassa on erityiset, waltion palkkaamat, komisariat kussakin amerikkalaisessa satamapaikassa.

Kun laiwa alkaa lähestyä satamaa, astuu lääkäri laiwaan, joka apulaisineen alkaa pitämään tarkastusta, owatko kaikki tulokkaat siinä terweyden tilassa kuin woimassa olewat asetukset määrääwät. Muun ohessa waaditaan esim., että siirtolaisen tulee olla rokotettu. Ellei niin ole, napputtelee tohtorin mukana olewa wälskäri suureholla piilulla haawoja asianomaisen käsiwarsiin ja toimittaa rokotuksen. Siwumennen olkoon sanottu, että moni, joka tuon ”kuurin” saapi kokea, tuntee muiston siitä käsiwarsissaan useoita kuuksia jälkeensä. Se näet useimmiten toimitetaan hywin huolimattomasti, niin että käsiwarret alkawat paisua, ja sanotaanpa tapahtuneen, että huolimattoman hoidon hohdosta on werenmyrkytys ja kuolema ollut tuon rokotuksen seurauksena.

Wasta tuon omituisen terwehdysseremonian perästä lasketaan laiwa satamaan. Ensimmäisen ja toisen luokan matkustajat, joita muutoinkaan ei ole tarkastettu, lasketaan nyt maihin, ilman mituta mutkitta. Kolmannen luokan matkustajat sitä wastoin, eli warsitutset siirtolaiset, kuletetaan pienemmillä satama-aluksilla erääseen, noin wenäjän wirstan päässä rannasta olewaan saareen nimeltä Ellis Island, lähempää tarkastelua warten.

Täällä, muuten pienehköllä saarella, on suuri rakennus, jonne siirtolaiset wiedään. Rakennuksen toiseen kerrokseen tultua awautuu eteen tawattoman suuri sali, joka on rauta-aitauksilla jaettu eri osastoihin. Näihin osastoihin lasketaan matkustajia siten, että sama kansallisuus – Suo-

malaiset, Ruotsalaiset, Saksalaiset, Itaalialaiset, Espanjalaiset, Turkkilaiset j.n.e. – tulee aina yhteen osastoon eli aitaukseen. Näistä osastoista johtaa portit peremmälle, ja näitten porttien kahden puolen on pulpettia ja wirkamiehiä. Nämät ne owat ne ”ahtaat portit,” mistä moni Amerikkaan pyrkiwä on saanut takaisin palata. Yksi ainoa matkustaja lasketaan kerrallaan portin läpi aituuksesta peremmälle ja siinä tarkastetaan hänen rahawaransa, tutkitaan tarkoin, onko työpaikkaa tiedossa Amerikassa y.m. Rahaa pitää olla wähintäänkin 10 markkaa, eikä saa olla mitään työpaikkaa tiedossa.

Tämä wiimeksi mainittu ehto tuntuu oudosta hywin omituiselta ja monelle on se ollut loukkauskiwenä, etenkin kun kysymykset tehdään hywin wiekkaasti totuuden ilmi saamiseksi Tuo pykälä, ettei siirtolaisella saa olla mitään wissää työpaikkaa Amerikassa edeltäpäin tiedossa, ei ole wielä wanha Amerikan Yhdyswaltain siirtolaislaissa, eikä sitä suinkaan ole keksitty siirtolaisten wahingoksi, waan päin wastoin heidän hyödykseen, ja on sen tarkoituksena estää yksinkertaista siirtolaista joutumasta keinottelewain runnarien uhriksi.

Yhdyswalloissa ei ole enää, kuten tunnettu, sitten tuota hirwittäwää sisällissotaa noin 30 vuotta takaperin, joka poisti orjuuden, lain puolesta mitään sellaista sallittu. Mutta sen tapaista ammattia owat sydämmettömät kei-nottelijat – pääasiallisesti Euroopasta maahan muuttaneet wejarit – siirtolaisten kanssa kuitenkin salaisesti tawalla ja toisella harjoittaneet. Nämä ”runnarit”, kuten heitä tawallisesti nimitetään, owat esim. lähettäneet asiamiehiä Eurooppaan yllyttämään työkansaa lähtemään Amerikkaan luwaten wapaan kyydin sekä hywän paikan perille tultua. Sangen paljo ihmisiä on aikain kuluessa, etenkin silloin kuin orjuus wielä Amerikassa oli laillista, siten houkutel-tu kotimaastaan lähtemään tuntematonta tulewaisuutta kohti, mikä harwoin on parhainta laatua ollut. Amerikkaan saawuttuaan on täten matkalle houkutelletut siirtolaiset wiety johonkin synkkään metsään puita hakkaamaan, jonnekin erämaan kaiwantoon, kymmeniä jopa satoja peninkulmia erilleen tawallisista ihmisasunnoista, rautatietöihin t.m.s. Siellä owat he saaneet ruokansa edestä raataa raskaissa töissä. Heille ei maksettu palkkaa edes niin paljon että olis-ivat woineet matkansa maksaa. Rahattomina, kieltä taitamattomina, minnekkään osaamatta

ja kokonaan turwattomina täytyi tällaisten po-
loisten ilmaiseksi tehdä työtä ja jos loppui, tar-
jottiin heidät piletin maksusta usein julkisesti
kaupaksi.

En tahdo yksityiskohtia tällaisista tapahtu-
mista käydä kertomaan, koska ne weisiwät luki-
jan pois warsinaisesta aiheesta.

Ettei nyt enää tuollaista runnausta woisi ta-
pahtua, sitä warten on yllä mainitsemamme la-
kipykälä laadittu. – Moni käsittää kuitenkin asi-
an niin päin, että on muka eduksi ilmoittaa työ-
paikan olewan tiedossa, mutta, kuten jo olemme
wiitanneet, siinä tapauksessa lähetetään asian-
omainen armotta kotimaahansa takaisin.

Kun nyt tämä tarkastus on tapahtunut, wie-
dään siirtolaiset takaisin laiwoilla kaupungin
satamaan. Siellä on itse kukin wapaa menemään
minne tahtoo, sitten kun tulliwirkamiehet owat
matkalaukut wielä tarkastaneet.

Hämmästys waltaa ehdottomasti Suomen sy-
dänmailta Amerikkaan lähteneen erämaan lapsen
kun hän yksitoikkoisen matkan päätyttyä saapuu
New-Yorkiin, tuohon uuden maailman mahta-
wimpaan merikaupunkiin. Satamassa, joka on
maailman suurimpia ja jossa käypi wuotuisasti
useampia laiwoja kuin minkään muun kaupun-
gin satamassa koko maanpallolla, risteilee lak-
kaamatta lukematon joukko eri suuruisia ja nä-
köisiä aluksia, jos minne luopi silmänsä. Heti sa-
taman suussa Bedloe Island –nimisellä saarella
on mahtawa wapauden muistopatsas: pronssista
walettu nainen. Sen suuruuden woipi lukija osa-
puille käsittää kun saa tietää, että sen etusormi
on tawallisen miehen pituinen ja paksuinen. Sei-
soen tawattoman korkealla kiwijalustalla, kohot-
taa se oikeassa kädessään tulisoihtoa ylös taiwas-
ta kohti, osoittaen ystäwällisen näköisenä tietä
köyhälle muukalaiselle rauhalliseen satamaansa.
Oikealle tästä saaresta näkyy mahtawa Brooklyn
Bridge, maailman suurin silta. Tämä silta kohoaa
yli New-Yorkia ja Brooklyn kaupunkia eroitta-
wan leweän joen, East Riwerin, yhdistäen nämät
suuret kaupungit, joista edellisessä on noin yksi
miljoona 900,000 asukasta, jälkimäisessä vähää
wailleen yksi miljoona.

Ehkäpä huwittaa lukijaa saada tietää muuta-
mia tilastollisia tietoja tästä jättiläissillasta.

Se awattiin liikenteelle kewäällä w. 1893, ja
oli työ, waikka sitä amerikkalaisella, kuumeen-
tapaisella kiireellä oli joudutettu, kestänyt 13
wuotta. Siltaa kannattaa neljä kaabelia, kukin
punotut 5,297:sta hienosta rautalangasta. Niitten

pituus on 3,572 jalkaa eli noin wenäjän wirsta.
Näitä kaabelia taas kannattaa neljä kiwipatsasta
eli tornia, kaksi kummallakin puolen jokea, wä-
hän matkan päässä rannasta. Patsaat, jotka we-
den pinnasta laskien owat yli 23 syltä sywässä,
kohoawat 45 syltä 2 jalkaa yli weden pinnan.
Ne suipponewat alhaalta ylöspäin ja on niitten
läpimitta weden rajassa 8 syltä ja 2 jalkaa. Sil-
lan leweys on 85 jalkaa. Kulku siinä on järjestet-
ty siten, että keskitse kulkee kaksi rautatierataa
rinnatusten. Niitä kahden puolen on hewostiet
ja äärimpänä siwuilla käytäwät jalan kulkewia
warten.

Keskikohdalta on silta yli 22 syltä weden
pintaa korkeammalla ja woivat siis korkeimmil-
lakin mastoilla warustetut purjelaiwat sen alitse
esteettömästi liikkua. Sen koko pituus on $1\frac{2}{3}$ we-
näjän wirstaa ja on se tullut maksamaan noin 76
miljoonaa Suomen markkaa. Noin 150,000 hen-
keä kulkee sitä myöten East Riwerin poikki päi-
wittäin.

Kun astuu satamasta itse New-Yorkin kau-
punkiin, herttää, paitsi taiwasta tawoittelewat
16–24 kerroksiset kiwimuurit, etenkin tawa-
ton liike kaduilla hämmästyttä. Kulkuneuwoja
on jos jonkinlaisia. Eniten huomiota puoleensa
wetäwät ilmarautatiet, n.k. elewatorit. Ne owat
pylwäiden päälle rakennetut, noin 6–7 sylen kor-
keudelle ja muutamain paikoin warmaankin pal-
joa korkeammalla maasta.

Sellaisia rautateitä on New-Yorkin kaikilla
waltakaduilla. Niitten alapuolella kadulla kulke-
wat taas raitiotiewaunut, tietysti sähkön woimal-
la – näissä junissa ei ole mitään weturia, paljaat
waunut wain, kahdet tai kolmet perätysten. Rai-
tiotien keskikohdalla ilmassa kulkee sähkölanka
ja siihen johtaa hoikka, rautinen keppi sähkön
waunuihin pyöriin ja ratakiskoihin, pannen siten
waunut liikkeelle.

Huimaawaa wauhtia kiitäwät sähköwaunut
eteenpäin, mutta mikä niitä kiidättää, on oudon
ensimältä waika käsittää. Tawallinen siirtolai-
nen ei sitä paljon tutkikaan. Hän tietää nyt tul-
leensa ihmeitten maailmaan ja siltä kannalta ot-
taa hän kaikki asiat, esiytywätpä ne hänelle sitten
missä muodossa tahansa.

Harwa siirtolainen pysähtyy kuitenkaan
New-Yorkiin niinkään kauwaksi että ehtisi tä-
män kaupungin merkillisyyksiä edes wiwah-
dukselta näkemään. Piletti on tawallisesti os-
tettu edemmäksi länteen ja matkaa jatketaan
pysähtymättä. Siirtolais-asiamiesten johtamina

mennään rautatie-asemalle, astutaan waunuihin ja niin lähdetään kiitämään eteenpäin huimaa wauhtia, kuudesta yhdeksään Suomen peninkulmaan tunnissa. – Siten ehditään vuorokaudessa, kun juna kulkee yötä päiwää, ainoastaan jonkun sekunnin asemilla pysähtyen, sa-tain peninkulmain päähän Atlannin meren rannikolta.

Ylipäänsä on siirtolaisilla warma päämäärä, sillä jo kotona ollessa on tuttawilta saatu kirjeen-waihdon kautta tietää, että siellä on työtä saata-wissa y.m., useimmiten juuri samoissa työpai-koissa, missä aikaisemmin Amerikkaan lähte-neet tuttawat työskentelewät.

Oudolta näyttävät Amerikkalaiselle ”y-enkeylle” meikäläiset naistyypit hilkkoinen, joi-ta Amerikassa ei kukaan käytä, ja mekkoineen, samaten kuin miehetkin karwalakkeineen ja sarkawaatteineen, kun he junan pysähtyessä jonkun aseman edustalla pistäwät ulos päänsä waunun ikkunoista amerikkalaista liikettä ja hommaa, mikä asemalla on nähtäwänä, ihmetelläkseen ja raitista ilmaa hengittääkseen. Ja sitä enemmän, jos sattuu olemaan huhtikuun loppupuoli, jol-loin Amerikassa useimmin paikoin on jo hywin lämmin. Mutta siitäpä Suomalainen wiisi kuusi, mitä hänestä muukalainen ajattelee. Hänen sydämmessään sykkii toivo woida nyt täällä lu-watussa maassa alottaa uutta elämää, elämää, joka on wähemmin waiwoista raskasta, jossa on wähemmän surua jokapäiwäisestä leiwästä kuin kotimaassa Suomessa. Ja mikäpä muu kuin täl-lainen toivo olisi hänet saattanut kotimaan rak-kaat rannikot jättämään.

Useimmat Suomalaiset – sillä tarkoituksem-me on puhua rehellisistä työmiehistä, eikä kei-nottelijoista ja tyhjäntoimittajista, joita niitä-kin siirtolaistemme joukossa tietysti aina löytyy – jättäwät maansa siinä mielessä, että woisiwat työllään ansaita Amerikassa jonkun omaisuuden ja siten parantaa taloudellisen asemansa ja sen tehtyään jälleen palata kotilieden ääreen wan-huuden päiwiä wiettämään.

Miten he näissä aikomuksissaan onnistuwat, niistä asioista tulee seuraawissa kirjoituksissa puhe.

J.Bäck.

Sanomia Porista. Tietoja Porista ja Satakunnasta.

N:o 16. – 7.2.1895

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

II.

Sananen nykyisestä huonosta ajasta. Työpaikat. Ansiot yleensä. Asunnot. Ruoka y.m.

Ennenkuin lähdemme puhumaan Amerikas-sa toisen työssä leipänsä ansaitsewan työmiehen toimeen-tulosta ja ansioista, on pari sanaa lau-suttawa Yhdyswalloissa wallitsewasta nykyises-tä huonosta ajasta.

Ne huonot ajat, jotka Yhdyswalloissa ny-kyään paljon hälinää, sekamelskaa ja – kur-juuttakin työkansan keskuudessa owat aikaan saattaneet, owat pääasiassa seurauksena demo-kraatti-puolueen, noin pari vuotta sitten, wal-taan pääsemisestä, siis poliitillisista syistä, joita tässä ei ole tilaisuus tarkemmin selittää. War-maa waan on, että parempi aika alkaa työmie-helle jälleen koittaa, niin pian kuin republikaa-ni-puolue kahden vuoden perästä jälleen pää-see waltaan, ja jopa nykyäänkin alkaa selwiä oireita siihen suuntaan ilmaantua. Kun minä siis tulen alempana puhumaan Amerikkalaisen työmiehen ansioista ja toimeentuloista, puhun niistä sellaisina, millä kannalla ne owat olleet vuosikymmeniä jopa satoja ja arwatenkin en-nen pitkää taas tulewat olemaan, huolimatta ny-kyisistä, ohimenevistä ajoista. Tämän teen sitä-kin suuremmasta syystä, kun nykyisiä oloja en tarkemmin tunne; waan ainoastaan niitä, joita parisen vuotta takaperin Amerikassa ollessani opin tuntemaan.

Suomalaiset Amerikassa owat nykyään jo lewinneet sen maan kaikkiin eri osiin. Yhdys-walloissa ei ole yhtään waltiota, eikä territoriota, missä kansalaisiamme ei olisi. Samaten on heitä Kanadassa miltei kaikkialla. Eniten on suoma-laisia Yhdyswaltain pohjoisimmissa waltioissa, sekä Kanadan etelimmissä osissa, Atlantian ranni-koilta Tyynenmeren rannoille saakka – pääasial-lisesti suurten järwien ympärillä. Michigan-wal-tioon on suomalaisia eniten pysywisesti oloste-lemaan asettunut.

Miten suuri määrä kansalaisiamme nykyään on Amerikassa, on waikea tarkalleen määrätä.

Tavallisesti heitä oletetaan siellä löytyvän yhteensä noin 100,000 henkeä.

Ryhtyessämme puhumaan Amerikassa olevain siirtolaistemme taloudellisista oloista, on työhömmiin silloin etupäässä kosketteleminen.

Ne elinkeinot, joitten aloilla Amerikkaan muuttaneitten siirtolaisten, niin meikäläisten kuin muitten, ylipäänsä on mahdollista toimeentulonsa hankkia, ovat etupäässä kaiwantotyöt ja maanviljelys. Paljon työskentelee meikäläisiä siirtolaisia sitä paitsi sahalaitoksissa, satama-metsä- ja kiwitöissä, sekä vähempi määrä erilaisissa tehtaissa. Rautateitä nykyään Yhdysvalloissa ei enää suuresti rakenneta.

Naisemme Amerikassa ylipäänsä ovat palveluspiikoina. Ainoastaan vähempi osa heistä ansaitsee elatuksensa tehtaissa.

Palkkaperusteena Amerikassa työmiehillä yleensä on päiväpalkka, palvelijattareilla taas kuukausipalkka. Palkat ovat erilaiset eri osissa maata, idän waltioissa pienimmät, lännen waltioissa suurimmat. Eikä samassa työpaikassakaan ole kaikilla työmiehillä aiwan yhtäsuuri palkka. Wasta-alkajat ja kokemattomat saawat tietysti tyytyä pienempään palkkaan kuin toimeensa perehtyneet. ”Paasit”, jotka ovat wanhenpia, työpaikan tehtäwiin jo tottuneita miehiä, ja joiden ohjattawana on 4 tai 5 nuorempaa tulokasta, saawat sitäpaitsi aina joitakuita kymmeniä senttiä suuremman päiväpalkan kuin muut työmiehet. Wielä on huomattawa, että kaiwestöissä maksetaan aina suurempi päiväpalkka kuin n.s. maanpäällystöissä.

Yllä olewiin seikkoihin, ynnä eri työpaikkoihin katsoen woimme normaalipäiväpalkan, mikä tavalliselle työmiehelle tavallisissa oloissa Amerikassa ylipäänsä maksetaan ja ainakin siihen aikaan kun näitten riwien kirjoittajalla oli tilaisuus näihin asioihin tutustua maksettiin, määritellä seuraawalla tawalla: idänwaltiossa 1 doll. 25c. – 1 doll. 75 c, keskiwaltioissa 1d. 40 c. – 2 dollaria, ja lännen waltioissa 2 – 3 dollaria. Jos otamme näistä numeroista keskiarwot, niin saamme luvut: 1:50, 1:70 sekä 2:50. Työmiehen kuukautinen ansio, kun laskemme 26 päivää kuukauteen, tulee niinmuodoin keskimäärin olemaan: idässä noin 40 doll., keskiwaltioissa 45 länessä 65 dollaria. Näissä luvuissa ei tietääkseni pitäisi olla liioittelua minnekään päin. Luonnollista on kuten jo olemme wiitanneet, että nykyisinä perin ahtaina aikoina Amerikassa ansiot eiwät nouse noin korkealle,

mutta koska nykyinen ahdinkotila warmaan-kin siellä on ohimenevää laatua, en ole katsonut sopiwaksi eikä asiaa walaisewaksi palkkoja enempää kuin muitakaan asianhaaroja arwotella niitten olosuhteitten mukaan, mitkä Amerikassa nykyisin noin puolentoista vuotta owat wallinneet. Palkat y.m. on tarkoitukseni tässä määritellä sellaisina kuin ne ylimalkaan owat, satunnaisiin hywiin tai huonoihin aikoihin katsomatta.

Kuten palkka, niin samaten owat elämän kustannuksetkin eri paikoissa Amerikkaa erilaiset. Yksinäisen miehen asunto ja ruoka keskimäärin lausuttuna maksaa: idän waltioissa 12–14, keskiwaltioissa 15–17 ja länessä noin 20–25 dollaria kuukaudessa. – Eräs kertoilija wäittää wiime vuoden Kansanwalistus-seuran kalenterissa näitten kustannusten kaikkialla nousewan 20 dollariin kuukaudessa, waan siinä kertoja joko ei ole tahtonut totuutta lausua tai ei hän ole sitä tuntenut – . Mitä nyt taas muihin wälttämättömiin menoihin tulee, niin ne Amerikassa eiwät ylipäänsä ole suuremmat kuin kotimaassa Suomessakaan. Waatteet ja kengät esim., joita työssä käytetään ja jotka kaiketikin lienewät pääasia, owat siellä useinkin paljoa halwemmat kuin täällä. Hywiä työsaappaita saapi siellä 2 ja 3 dollarilla ja joltisenkin hienoja patiineja 2 dollarilla. Näitten riwien kirjoittaja osti kengät Amerikassa ollessaan, jotka masioiwat 1 d. 25 c., eli Suomen rahassa 6 mk.25p! Ja kuitenkin kestiwät ne pitää miltei joka päivä toista vuotta. Pyhäwaatteetkaan, – sellaiset, joita tavalliset työmiehet Amerikassa käyttäwät –, eiwät liioin suhteellisesti tule paljoakaan kalliimmiksi kuin mitä ne kotimaassa tulisiwat maksamaan.

Mistä tuo kummallinen asianlaita johtuu, sen selittäminen ei juuri kuulu tähän, waan ettei asia jäisi lukijalle kowin oudoksi ja epäiltäväksi, pyydä sen selwitykseksi jonkun sanan lausua.

Amerikassa on tehdasteollisuus kehittynyt suurempaan määrään kuin ehkä missään muissa maissa – ainakin tawaran halpuuteen katsoen. Tehdastawaraa siellä on jos mistä lajista ja todellakin tawattoman huokeata maan oloihin yleensä katsoen. Sellaista tawaraa, etenköän wantteita, kyllä ei käytä juuri muut kuin työmiehet, waan näillepä se onkin sitä soweliaampaa, sillä tavallisesti on tehdastawarakin Amerikassa lujaa, waikkapa juuri ei hienoa.

Siispä onkin asianlaita Amerikassa se, että työmies, joka ei tahdo erittäin hienona koketeerata, woipi ostaa kaikki tawalliset tarpeensa miltei yhtä halwalla siellä kuin millä niitä täällä kotimaassa woipi saada, moniaita tawaroita, kuten sanottu, halwemmallakin.

Jos esim. työmies Amerikassa waatteisiin ja jalkinehinsa kuluttaa 40 dollaria wuodessa, menisi häneltä täällä kotimaassa, jos kaupungissa asuisi ja yhtä hienona käwisi, jotensakkin noin 200 mk, j.n.e. Lyhyesti sanoen: tehtaan tuotteita, waatteita, huonekaluja y.m. saapi useammassa tapauksissa Amerikassa dollarilla yhtäpaljon kuin meillä – ei markalla – waan wiidellä markalla.

Peso y.m. puhdassapito sitä wastoin tulee siellä ison joukon kalliimmaksi käin täällä, samaten kuin tupakka ja ylöllisyys-aineet ylipäänsä. Nuoren miehen, joka muita turhuuksia ei käytä kuin tupakkaa, hänen wuotuiset menonsa tekewät paitsi asuntoa ja ruokaa noin 60–80 dollaria ja silloin ei hänen ensinkään tarwitse olla minkään turhan tarkan. Siis ennen mainittuihin kuukautisiin menoihin tulee wielä lisäksi 5-7 dollaria. Niinmuodoin woipi työmies, jos hän säästäwäisesti elää kuukausittain panna talteen noin 18–25 dollaria ja monin paikoin enemmänkin. Tämän kirjoittaja puhui aiwan äskettäin erään Amerikasta palaawan kansalaisen kanssa, joka aiwan tawallisesta päiwäpalkasta –1d.75c. päiw. – on tuon summan kuukausittain säästänyt koko Amerikassa olo aikansa, yhdeksättä wuotta. Siksipä olikin hänellä myöskin säästöä toistakymmentä tuhatta markkaa.

Tuollainen ansio ja säästäminen edellyttää tietysti, paitsi että ei saa juoda tai muuten turhuuksiin tuhlata, että asianomainen pysyy terweenä, eikä matkustella paikasta paikkaan työnansiota etsimässä. Matkat Amerikassa tulewat kalliiksi, ja joka siellä joutuu työtönnä kulseskelemaan, hän kuluttaa pian, jos hänellä säästöjä olisikin.

Mitä taas naineitten miesten menoihin tulee, niitten nim., joilla on waimo ja perhe Amerikassa, niin woipi sanoa, että ne suhteellisesti eiwät ole kowin paljoa suuremmat kuin nuorten miestenkään, sillä asuntojen wuokrat ja ruoka-aineet owat ylipäänsä huokeat. Sitäpaitse nuoret miehet owat tawallisesti naineitten luona asuntoa, joten wiimeksimainituilla on siitäkin, paitsi tawallista työansiotaan, siwutuloja.

(Jatk.)

Sanomia Porista. Tietoja Porista ja Satakunnasta.

N:o 17. – 9.2.1895

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

II.

Asunnot. Ruoka y.m.

Asuntoa mainitessamme lienee paikallaan puhua wähän tarkemmin Amerikan suomalaisten jokapäiwäisistä asunnoista.

Asuinrakennukset owat Amerikassa ylimalkaan paljoa toisin rakennetut kuin meillä Suomessa. Melkein poikkeuksetta owat pienemmätkin puurakennukset kaksikerroksisia. Alikerrassa owat asuinhuoneet, ylikerrassa makuuhuoneet. Niissä perheissä taas, joissa kortteerilaisia l. n.s. ”boordimiehiä” pidetään, asuu isäntäwäki yksinomaan alikerrassa, boordimiehet ylikerrassa. Huoneet eiwät ole sellaisilla tulisijoilla warustetut kuin meillä. Muuria eikä kakluunia ei käytetä. Suurimpain talojen huoneustot lämmitetään kiwijalkakerroksessa olewalla koneella, mutta tawallisemmin käytetään n.s. ”stooweja”, malmista waletuita lämmityslaitoksia. Tuollaisia stooweja on yksi sekä yli –että alikerrassa ja polttoaineena niissä käytetään kiwihiiliä. Niissä seuduin, missä on kylmä talwi ja huoneita siis pitää säännöllisesti lämmittää, hehkuu lakkaamatta hiili tuossa stoowissa. Kun siihen tuli syksyllä sytytetään, sammutetaan se wasta kewäällä. Täytyy pitää warulla, ettei tuli stoowissa pääse hetkeksikään sammumaan. Jos kylmänä aikana niin sattuu tapahtumaan, jäähtywät huoneet hywin pian.

Waikka lämmitystapa on tuollaista, ei silti ole mikään pakko pitää huoneita kylminä. Lämpöisenä pysywät ne kun wain on warowa, ettei hiilet pääse stoowissa sammumaan.

Tuon tapaisia owat enimmäkseen pienen kaiwoskaupungin asuinrakennukset. Ainoastaan suuruutensa puolesta owat ne wähän toisistansa eriäwiä. Sellaisissa asunnoissa ylimalkaan kansalaisemme asuwat ja owat ne mukawat asunnot kyllä. Hywin moni meikäläinenkin jo omistaa tuollaisen talon, pitäen muita maanmiehiään luonansa kortteeria.

Suomalaiset ylipäänsä eiwät asu muunkielisten luona. Tawallista on, että naineet miehet

hankkiwat itselleen oman talon ja pitävät nuoria miehiä ”boordilla”, kuten jo on huomautettu.

Pienemmissä kaiwospaikoissa, sekä ylipäänsä kaikkialla, missä ei voida olla warmoja, miten kauwan työt tulewat kestämaan, käytetään asuntoina ylimalkaan n.s. ”kämppiä”. Tällaiset asuinrakennukset owat tehdyt pak-suista pyöreistä hirsistä, kaksinkerroksisia nekin, waan kuitenkin niin matalia, että ikkunoita yläkerrassa sopii olemaan ainoastaan päädyissä, yksi pieni ikkuna kummassakin. Alikerrassa on taw. yksi tai kaksi huonetta ynnä kyökki. Täällä asuu itse isäntäväki. Ylikerta on yhtenä huoneena ja siellä asuwat boordimiehet, jos sellaisia on, kuten useimmiten on asianlaita, jotka aina myös owat talon ruoassa. Alikerran huoneista toinen on m.m. ruokasalina, toinen isäntäväen makuuhuoneena. Nämät huoneet owat ylimalkaan kylläkin siistit ja mukawat. Tätä sitäwastoin ainoastaan harwemmassa tapauksessa woipi sanoa ylikerrasta eli n.s. ”opsteesista”. Se useimmiten on niin matala, että ainoastansa kurkihirren kohdalla siellä woipi suorana käwellä. Sänkyjä on useampia liki toistansa, päät räystäälle päin, jättäen soukahkon käytävän keskelle lattiaa. Huonekaluja siellä, paitsi sänkyjä, ei ole muita kuin pieni pöytä kumminkin pääty-ikkunan edessä, muutama tuoli, sekä kortteerimiesten kirstuja.

Nämät tänlaatuiset kämpät eiwät tosin ylipäänsä ole kowin mukawia asuntoja, waan jos wertaa niitä meikäläisiin mäkitupalaisten hökkeleihin, sekä itä – ja koillis-Suomen pirtteihin, niin ehdottomasti täytyy niille sittenkin antaa etusija. Mikä niissä useimmiten on epämukawinta, on liikanainen ahtaus ja usein myös huono siwo – seikkoja, joihin tietysti ei ole syynä rakennukset, waan asukkaat. Yleinen sääntö on, että perheeliset miehet wuokraawat kompanielta, – joka nuot kämpät omistaa, – koko kämpän, johon sitten ottawat nuoria miehieä asumaan. Että siten meikäläiset sulloutuiwat liiaksi paljon yhden katon alle, ei suinkaan pitäisi olla ”käytännöllisen amerikkalaisen rakennuttajan ” syy, enempää kuin huoneuksen omistajankaan.

Sitäpaitsi on työmiehellä oikeus, kellä hywänsä, kompanian maalle rakentaa oma kämpänsä ja tehdä se niin mukawaksi kuin haluttaa. Hywin moni meikäläinen on niin tehnytkin. Ehdot eiwät ole kowin waikeat. Kaikki puut, mitä rakennukseen tarwitaan, saapi ottaa ilmaiseksi kompanian maalta. Wuotuinen tontin wuokra

on tawallisesti 10–15 dollaria. Jos kämpän omistaja lähtee pois paikkakunnalta, saapi hän myöddä talonsa jollekin toiselle. Wuokra kompanian kämpeistä ei liioin ole suuri. Tawallisesti saapi koko kartanon 2–3 dollarilla kuukaudelta.

Lienee paikallaan asunnoista puhuessa mainita jollakin sanalla myöskin ruoasta.

Ruoka amerikkalaisella työmiehellä yleensä on hywä. Ja isännän, joka boordimiehlään saapi esim. keskiwaltioissa 15 d kk, kannattaaakin pitää hywän ruoan, sillä ruokatawara Amerikassa ei ole kalliimpaa kuin meilläkään, päin wastoin on esim. nisu paljoa huokeampaa. Se on walmistaminen, joka Amerikassa maksaa. Itse raaka-aine kaikellinen on huokeata. Suomalaisen ruokajärjestys on pääasiallisesti samantapainen kuin se on kotimaassakin. Jokapäiwäiset ruokalajit owat lihaperunat, kryynipuuro tai welli, jotenkin samaan tapaan kuin pyhinä talonpojilla täällä. Amerikkalaiseen tapaan on sitäpaitsi miltei joka ateria tuota rakasta ”pannukakkua”, ynnä kaikellaisia leiwoksia, joita kahwin tai teen kanssa aterian lopussa nautitaan. Nämät wiimeksi mainitut sekä tuo tawallinen nisuleipä, ne sitä etenki ihastawat Suomesta äsken tullutta, mutta pian niihin toki kylläntyy, niin etteiwät ne juuri miltään herkulta tunnu. Päin wastoin muistuu kotimaassa käytetty juurileipä hywinkin usein rakkaalta mieleen.

Olemme nyt puhuneet ansioista ja asunnoista ja lukija on ehkä tullut siihen päätökseen, että niitten suhteen ei juuri ole suuriakaan muistutuksen syytä. Näin edullisiin lopputuloksiin emme ylipäänsä woisi tulla työtapoja tarkastellessamme, joihin nyt aijomme siirtyä.

Olemme jo maininneet, mitä töitä siirtolaiset Amerikassa pääasiallisesti harjoittawat. Meikäläiset owat siellä enimmäkseen kaiwantotöissä. Siis näistä töistä ensiksi sananen.

Kaiwannot woipi laskea kahteen luokkaan. Sellaisiin, jotka owat terweydelle ja hengelle waarallisia, sekä sellaisiin, jotka sitä eiwät ole. Paljon on kaiwannoita sellaisia, missä moniin kymmeneen wuosiin ei ole hengelle waarallisia sekä sellaisiin, jotka sitä eiwät ole. Paljon on kaiwannoita sellaisia, missä moniin kymmeneen wuosiin ei ole hengen waarallista loukkausta tapahtunut, paitsi jonkun satunnaisen waromattomuuden takia, mikä luonnollisesti on mahdollista, missä oloissa tahansa. Tätä woipi sanoa esim. Calumetin kuparikaiwannoista, joissa suuri määrä suomalaisia työskentelee. Nämät kaiwannot

eivät muutenkaan ole suuresti epäterweellisiä, sillä maaperä niissä on kuiwaa kuin kalliota, jotenka kosteus, joka on terweyden pahin wihollinen, ei siellä tee haittaa.

Mutta pääsääntönä kuitenkin on, että työskentely kaiwannoissa on pitkän päälle terweydelle ja hengellekin waarallista. Jos Kaiwanto on kostea, hankkii siellä moni itselleen reumatismin ja pitempi maan alla olo tekee aina ihmisen, wanhimmankin, lopulta kalpeaksi ja waljuksi. Sitäpaitsi pienemmät, etenkin wast'alkawat kaiwannot, owat harwoin lainmukaisesti warustetut. Säännöllisesti niistä siitä syystä tapahtuu pienempiä tai suurempia onnettomuuksia, hywin usein hengenwaarallisiakin. Kun tämän kirjoittaja oli pari viikkoa Ironwoodissa, tapahtui sikäläisissä suurissa rautakaiwannoissa tuossa lyhyessä ajassa kaksi onnettomuutta, joissa toisessa hautautui maan alle 5, toisessa 11 henkeä, jälkimäisten joukossa m.m. 4 suomalaista, joista kolmella oli waimo ja lapset kotimaassa. Käydessäni erään waaralliseksi tunnetun kaiwannon lähellä olewalla hautausmaalla, huomasin, että sinne haudatuista suomalaisista – lähemmä parikymmentä luwultaan – ainoastaan kaksi oli luonnollisella kuolemalla kuollut, muut kaikki tapaturman kautta kaiwannossa, nuoria miehiä 20–30 ikäwuoden välillä. Ja kuitenkin nuot hautaristit osoittiwat ainoastansa niitä, jotka oliwat raittiusseuraan kuuluneet, sillä seura puolestaan aina tekee jäsenilleen sen wiimeisen palweluksen, että saattaa heidät hautaan ja pystyttää ristin hautakummulle.

Siten katkeaa aiwan odottamatta hywinkin monen uskollisen perheen isän tai toiworikkaan nuorukaisen elämänlanka jo ensimmäisinä kuukausina tultuaan siihen maahan, joka on ollut hänen unelmaansa tarkoituseränä, joissa hän on luullut ahkeralla työllä ja säästäwäisyydellä woiwansa perheensä onnen perustaa. Monenkin kuolema jääpi kotimaahan kokonaan ilmoittamatta, ja omaiset täällä, jotka rakkaimmastaan tietoja kaipaawat, puolisoaan tai poikaansa kotiin odottawat, eiwät milloinkaan enää saa näitä nähdä, waan noitten kuolon-uneen uupuneen silmän ijäksi peittää wieraan maan multa.

Hywin usein on työmiesten oma huolimattomuus tai uhkarohkeus onnettomuuten synnä. Ja etenkin meikälaiset owat hywin rohkeita moniin waarallisiin paikkoihin menemään, mihin ei wälttämättömän tarpeellista olisi.

Amerikkalainen työpäiwä on enimmäkseen

10-tuntinen, harwemmissa tapauksissa 8-tuntinen. Edellisessä tapauksessa työskennellään 7–12 ja 1–6. Kahdestatoista yhteen on puolipäiwätunti. Kaiwannoissa työmiehet owat toisen wiikon päiwä –toisen yöwuorolla. Kun kaiwantoon 7 aikana laskeudutaan, noustaan sieltä wasta 6 aikana ylös. Puolipäiwä syödään siellä. Paitsi että kaiwantotyö on terweydell useimmiten waarallista, en ole kenenkään kuullut walittawan, että se muuten ylipäänsä olisi erittäin raskasta.

Työskentely sahoissa, sekä laiwain lastauksissa samaten kuin metsä –ja kiwityöt, on ylipäänsä raskaampaa laatua kuin kaiwantotyöt, mutta terweydelle wähemmän waarallista. Sitä paitsi useimmissa n.s. maanpäällystöissä owat palkat suhteellisesti hiukan pienemmät kuin kaiwantotöissä. Maanpäällystöt owat muuten jotenakin samanlaisia kuin täälläkin, jotenka niissä ei ole mitään erityisempää kerrottawaa.

Kuten tiettyä, käypi työnteko Amerikassa ylipäänsä paljoa reippaammin kuin meillä täällä Suomessa. Waikkapa onkin työpäiwä siellä joku tunti lyhempi kuin meillä, on työn paljous, minikä työmies päiwässä suorittaa sittenkin hywinkin yhtä suuri, wieläpä suurempikin Amerikassa kuin täällä.

Olemme ylläolewassa puhuneet tawallisen, Amerikassa toisen työssä leipänsä ansaitsewain, työmiehen palkoista ja wälttämättömistä menoista. – Olemme koettaneet osoittaa, mitä työmies Amerikassa woipi ansaita kuukaudessa ja wuodessa sillä edellytyksellä että hänellä on aina työtä, että hän pysyy terweenä, on raitis ja muuten säästäwäinen.

Mutta harwa on se työmies, jonka osalle kaikki nuot suotuisat menestymisen ehdot tulewat. Sellaisia kuitenkin aina löytyy, ja etenkin heidän ilmoituksensa ja tiedonantonsa menestymisestään kotona olewille sukulaisille ja tutawille kiihoittaa näitä lähtemään Amerikkaan myöskin puolestansa onneansa koettamaan. Sanomalehtien waroitukset sellaisissa tapauksissa eiwät auta wähääkään, – joka muuten on siitäkin syystä luonnollista, koska ne harwoin owat motiweratut oikeille perusteille; kun asianomainen kerran saapi wälittömät tiedot paikalla olewilta omaisiltaan, luottaa hän luonnollisesti ennen kaikkia niihin.

Huomattawa on, että terweelle kunnan miehellekin woipi sattua kaikellaisia arwaamattomia wastoinkäymisiä, jotka kääntäwät kerrassaan nurin kaikki hänen unelmansa hywistä ansiois-

ta ja suurista säästöistä. Monia työpaikkoja on esim. sellaisia, joissa työtä ei kannata pitkittää, vaan lopetetaan yht'äkkiä ja työmiehet jäävät siten puulle paljaalle. Jolla silloin jotain säästöä on, häneltä ne kuluu uutta työpaikkaa etsiessä. – Mainiten esimerkkinä erään meikäläistä kansallisuutta olevan käsityöläisen. Hän jätti paikansa, lähti etsimään parempia työmaita, vaan löytämättä sellaisia palasi hän parin kuukauden kuluttua takaisin, kuluttaen matkoillaan lähes 3,000 markkaa. Ja kuitenkin oli hän m.m. ihan raitis mies. Mutta pahimpana syöpäläisenä on kansalaistemme keskuudessa Amerikassa juopous, josta – ynnä muista asioista – seuraawassa kirjoituksessa aijomme puhua.

(Jatk.)

Sanomia Porista. Tietoja Porista ja Satakunnasta.

N:o 21. – 19.2.1895

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

III.

Ameriikkaan muuttawain Suomalaisten siirtolaisten kotoa peritty siwistyskanta. Heidän käytöksestään Amerikassa ylipäänsä. ”Saluunat” ja saluunaelämä.

Kun ottaa puheeksi kansalaistemme käytöksen tuolla ”wapauden maassa”, missä ei ketään pakoiteta ilman omaa wapaata tahtoaan minkäänlaisiin yhteiskuntapyrintöihin, missä työmies ja presidentti owat muka ”yhtä suuria herroja”, ja jossa kaikellaiset houkutuksen paulat owat kaikkialle elämän myrskyihin tottumattoman poluille wiritetyt, silloin on tarpeellista johdannoksi puhua jollain sanalla näitten kansalaisten henkisestä tilasta ja yhteiskunnallisesta asemasta täällä kotimaassa, ennen tuonne ylistettyyn wapauden ja yhdenwertaisuuden maahan lähtöä.

Ne kansalaiset, jotka meiltä Amerikkaan lähtewät, owat ylipäänsä, ensiksikin aineellisuuteen katsoen, maan warattominta kansaluokkaa: torppareita, itsellisiä, palweluswäkeä. Koko heidän elämänsä, lapsuuden ensi hetkistä wanhuuden wiime päiwiin saakka täällä kotimaassa ollessa, kuluu raskaissa ruumiillisissa töissä.

Joka ei ole tawallista nerokkaampi, niin että hän miehuuden päiwinään osaa ja kykenee itselleen turwalliset wanhuuden päiwät warustaa, hän tawalla tai toisella, kun ruumiin woimat riutuwat, niin ettei enää pysty työhön, joutuu köyhäinhuollon armoleipää syömään. Monen kunnollisinkin työmiehen, jolla miehuutensa päiwinä on ollut suuri perhe elätettävänä, eikä niin muodoin ole parhaalla tahdollakaan pystynyt wanhuuden päiwiksi mitään säästämää, elämän aurinko laskeutuu mailleen halweksitussa ruotuwaiwaisen asemassa, tai waiwaistalojen yksitoikkisissa komeroissa.

On luonnollista, että tällaisen kansaluokan henkinenkin omaisuus on hywin pieni. Rippikoulun he tosin ylipäänsä kaikki owat käyneet, mutta hywin moni on senkin läpi päässyt enemmän papin armosta kuin omasta ansiostaan, siten kun on kaksi, kolme kertaa ”pyörretty”. Kirjoitustaito tämän kansaluokan jäsenillä on hywin harwalla. Sanomalehtien y.m. kirjallisuuden lukeminen on yhtä harwinaista. Nekin kirjalliset tiedot, mitä katekismuksen ulkoa lukemisen kautta ennen rippikoulua ja rippikoulun aikana saawutettiin, haihtuwat wuosi wuodelta. Ja kun otetaan wielä erittäin lukuun maamme pohjoisimmat osat, josta enin osa siirtolaisia on Amerikkaan lähtenyt, on yllä olewaan wielä lisättävä, että ihmisrienoista, enempää aineellisista kuin henkisistä he hywin wähän tietäwät. Moni suomalainen, Lapin raukoilta rajoilta, joka joku kaunis päiwä, ystäwiltään piletin saatua, yhtäkkiä päättää lähteä Amerikkaan, ei ole eläissään nähnyt rautatietä, ei sähkösanomalaitosta t.m.s. Wielä wähemmän tällaisilla kansalaisilla on käsitystä sen yhteiskunnan rakenteesta, laeista ja yleisestä järjestyksestä, jonka keskuudessa he asuwat. Ne werot, joita he owat pakoitetut wuotuisesti maksamaan, tuntuwat heistä rasitukselta. Hywin harwa käsittää oikealla tawalla, mitä warten pitää weroja suorittaa. Enin osa käsittää asian yksinkertaisesti siten, että herrat niitä kiristäwät talonpojilta omaksi hywäkseen, woidakseen siten laiskuudessa ja ylöllisyydessä wiettää mukawia päiwiä talonpoikain ja yleensä työkansain kustannuksella. Lyhyesti sanoen: enin osa siitä kansaluokasta, joka meiltä Amerikkaan lähtee, on miltei kaikkea henkistä pääomaa wailta. He owat köyhät niin hywin henkisestä kuin aineellisestakin tawarasta. Sen isänmaanrakkauden ja niitten jalojen tunteitten sijasta, joita kamariwii- saat isänmaan ystäwät heiltä waatiwat –, soi-

matessaan heitä siitä, kun he muka syyttä suotta isänmaansa, hellän äitinsä helman jättävät –, on heidän powensa usein täytetty katkeruudella tuota samaista isänmaata kohtaan, jonka palwelijat niin monta kertaa owat heiltä weron maksuksi ainoan lehmän riistäneet, jopa sen hökkelin, joka on heitä talwen tuiskuja vastaan suojannut, huutokaupalla myöneet.

Se, joka nämä seikat ottaa huomionsa, ei ensinkään ota ihmetelläkseen, tutkiessaan noitten samaisten siirtolaisten elämää tuolla ”uudessa kotimaassa”, missä olot kaikin puolin owat ihan peräti toisenlaiset, kieli wierasta y.m., mitä hywänsä, hywää tai huonoa hän heissä tuleekin huomaamaan.

Kun sitä paitsi emämaa, tuo heidän ”hellä äitinsä” ei ole mitään yrittänytkään tehdä heidän hywäkseen, kun kirkkomme kokonaisuudessaan on ynkeydellä kääntänyt selkensä noille tuhlaajapojilleen, niin syytettäköön itseään, jos kuulumiset Amerikassa olewain kansalaistemme henkisestä elämästä ei aina kaikin puolin parasta laatua olisikaan.

Koska kansa ylipäänsä kaikissa elämän oloissa aina on enempi kuin hywää, ja koska se, mikä parhaiten on silmään pistävää, ansaitsee etusijan kertomuksissa, koskee se, mitä tässä alempana Amerikassa olewista kansalaisistani tulen puhumaan pääasiassa niitä huonoja puolia, joihinka huomio, heidän keskuuteensa joutuesssa, ei woi olla kääntymättä. Jo heti tässä pyydän mainita, että tarkoitukseni ei suinkaan ole, kuten muutamain kertoilijain näkyy olewan, puhua ainoastaan pahaa ja hywästä olla waiti. Hywistä puolista, siwistysrienoista y.m., tulen puhumaan erittäin seuraawassa kirjoituksessa. Ryhtykäämme siis asiaan!

Kun Suomalainen lähtee Amerikkaan, lähtee hän sinne siinä mielessä, että hän sinne siinä mielessä, että hän siellä tulee wiipymään jonkun määrätyn ajan, panee säästöön jonkun pääoman ja palaa sitte taas sieltä takaisin kotimaahan. Ainoastaan sellaiset henkilöt, jotka Amerikkaan lähtewät jotain rangaistusta, asewelwollisuutta tai m.s. pakoon, tai myöskin jossain muussa ajattelelemattomassa kewytmielisyydessä, tekewät poikkeuksen tästä yleisestä periaatteesta. Siitpä syystä ajattelee harwa suomalainen alusta pitäin Amerikkaan tultuaan siinä maassa pysywäistä omaa kotia perustaa. Hän ryhtyy työhön, missä semmoista saapi etupäässä, kuten on jo mainittu, kaiwannossa. Tällaiset työpaikat owat poik-

keuksetta yhdistetyt kaupunkielämän kanssa. Missä hywänsä metallisuonia löydetään ja työtä aletaan ”runnaamaan”, syntyy siellä ennen pitkää kaiwannon wiereen kaupunki. ”Saluunakiipparit”, kapakoitsijat, jotka kaikissa liikepaikoissa owat muita ”bisnesmiehiä” lukuisemmat, owat ensimmäiset, jotka näissäkin, täten kohoutuwissa kaupungeissa, alkawat turmiota tuottawaa liikettään harjoittamaan. Siten joutuwat kansalaisemme alusta alkain wäkijuomain wiettelyselle alttiiksi, Saluunoita on Amerikassa tawattoman paljon, kaikissa niissä waltioissa, joissa ne kerran owat luwallisia. Ja etenkin on saluunoita niissä paikkakunnissa ja niissä kaupunginosissa, missä siirtolaisia asuu. Lain määräyksistä huolimatta, pidetään ne tawallisesti auki yöt päiwät, pyhät aret.

Oikeuden saluunan pitämiseen saapi ken hywänsä, joka wain woipi lunastaa itselleen licen, lupakirjan, jonka saadakseen tulee asianomaisen maksaa puolen vuoden wero saluunaoikeudesta kaupungin kassaan. Sen tähden walitsewat etupäässä alhaiset, woitonhimoiset ja tunnottomat keinottelijat, jotka eiwät wiitsi kunniallista työtä tehdä, saluunakiipparin toimen ammatikseen. Näitä bisnesmiehiä siitä syystä synnyttänyt Amerikkalainen sydämestään halweksii, eikä kukaan, joka gentlemanista tahtoo käydä, perusta kapakkaa. Saluunanpitäjät owatkin sen takia ylipäänsä maahan muuttaneita siirtolaisia, emsimäisestä polwesta, jotka owat hiukan oppineet maan kieltä, sekä sen werran koonneet waroja, että woiwat saada liikkeensä pystyyn. Kun saluunoita on paljon, ja wero tuosta liikkeestä korkea, koettawat noitten laitosten isännät kaikilla mahdollisilla keinoilla, tanssia y.m. toimeen panemalla houkutella wieraita luoliinsa. Yleensä käydään niissä kapakoissa, joitten isännät owat omaa kansallisuutta. Niinpä nekään kapakoitsijat, joille suomalaiset rahansa uhraawat, eiwät useinkaan ole ketään muita kuin heidän omia kansalaisiaan, entisiä työtowereitaan, maahan muuttaneita siirtolaisia, kuten hekin.

Hirmuista on tuontapainen työkansan kapakaelämä Amerikassa sen takia että juomisen yhteydessä siellä aina harjoitetaan kortinpeluuta, josta taas hywin usein on seurauksena weriset tappelut. Kun uusi talokas Suomesta Amerikkaan saapuu, on hywinkin usein kapakka se vastaanottoipaikka, minne siellä olewat ystävät hänet ensiksi saattawat. Täällä opetetaan ”Suomen Junnolle” heti ensi iltana ”wapaan maan” lait

ja tawat. Amerikkaa sellaisissa ystäväpiireissä tietysti ylistellään ja kotimaata usein halveksitaan. Etenkin herrain kumarteleminen on Suomalaisella jäänyt katkeraksi muistoksi mieleen. Eipä olekaan ensi aluksi maahan tullee sen haus Kempaa uutista kuin tieto, että nyt hän on päässyt maahan, missä ei ole ”pakko ketään laikitella”. Jotensakkin seuraawaan tapaan opasteetaan uutta tulokasta, joka hartaudella kätkee joka sanan sydämeensä: ”Nyt sinä weikkonen olet tullut sellaiseen maahan, missä kaikki owat yhtäläisiä herroja, ketään ei täällä tarwitse kumarrella, eikä teititellä. Presidentti tässä maassa ei ole suurempi herra kuin työmieskään. Täällä walitaan wirkamieheksi yhtä hywin työmies kuin herra”. Etenkin ylistetään sitä, ettei Amerikassa tarwitse weroa maksaa, ei tarwitse, ellei tahdo, kuulua mihinkään kirkkokuntaan y. m. s. Lyhyesti sanoen, tyrkytetään samaa wäärää mielipidetä, mihin itse on piiditty, ettei ole muka mitään eroitusta tiedon ja tiedottomuuden, siweyden ja raakuuden wälillä, ja että sanomaton onni ihmiselle on se kun hänen ei tarwitse mitään huolia järjestetystä yhteiskuntaelämästä, eikä minkäänlaisista siwistyslaitoksista.

Kun kansalaisemme ei ylipäänsä seurustele muitten kanssa paitsi keskenään, ja kun ani harwa tawallisista siirtolaisista elämässään oppii englannin kieltä niin paljon, että pystyisi sen kielisiä sanomalehtiä tai kirjallisuutta ymmärtämään, ja kun siitä syystä liioin ei käydä minikäänlaisissa ”toiskielisissä” kokouksissa, kirkoissa tms., jääpi useimmille siirtolaisille Amerikan lait, olot ja laitokset, semmoisinaan kuin ne todellisuudessa owat, miltei kokonaan tuntematomiksi. Eikä tämä ole kummaakaan, sillä eihän edes omankaan maansa lakia ja laitoksia se kansaluokka ylipäänsä tunne, joka meiltä Amerikkaan muuttaa. Näin ollen onkin asianlaita niin, että suurin osa Amerikassa olewista kansalaisistamme eläwä – ainakin owat näihin saakka eläneet – wälinpitämättöminä mistään henkisistä pyrinnoista. Kapakka on useimmille ainoa kokouspaikka, missä työn wäliajoilla käydään henkeä wirkistämässä. Siellä menettää jo moni lauantai-iltana wiikon ansionsa, ja se joka ei niitä silloin menetä, siltä menewät ne seuraawana päiwänä.

Pistäysin kerran sunnuntai-aamuna, juuri ennen kirkonmenon alkua, erään towerin kanssa muutamassa suomalaisessa kapakassa. Miltei huone täynnä räyhäsi siellä meikäläisiä, toiset kerskuen lattialla menneenyöllisistä tappeluis-

taan, toiset istuen pöytäin ympärillä lasia kallistellen ja pelaten. Hywin tawallisesti alotetaan sitten pyhäpäiwän wietto. Kun illemmällä juowutaan, joudutaan tappeluun ja lopuksi putkaan, josta maanantai-aamuna herätään.

Minulle wakuutettiin, että tuskin menee ai-noakaan lauwantai –tai pyhäilta ilman, ettei joku Suomalainen joutuisi juoppouden tai tappelun takia putkaan siellä, missä heitä wain suuremmassa määrässä löytyy.

Yleinen arwostelu on, että Suomalaiset owat pahimmat juopottelijat ja tappelijat Amerikassa. Tämä on surkea tosiasia, mutta wielä surkeampaa on se kun noita tappelijoita usein pidetään toweripiirinsä keskuudessa suurina sankareina, heidän tekojaan ylistellään aiwan samoin kuin pari, kolmekymmentä wuotta takaperin tappeluita ylistettiin täällä Suomessa Etelä-Pohjanmaalla.

Sanomia Porista. Tietoja Porista ja Satakunnasta.

N:o 24 – 26.2.1895

Silmäys siirtolaistemme elämään ja oloihin Amerikassa.

IV.

Saluunatanssit y. m. Suomen n. s. runnareista.

Tuon tapaisesta seurustelusta turmeltu enin osa niistä nuorukaisista, jotka ehkä kylläkin hywillä aikomuksilla owat kotimaastaan Amerikkaan lähteneet. Erittäin sopimattomia ja siweellisiä tunteita turmelewia owat niin sanotut saluunatanssit, joissa meikäläiset mielellään käywät, jos senkin takia, että niitten kautta oppiwat naisetkin kapakaelämään. Saluunatanssit muistuttawat hywin paljon niitä tansseja luuwissa, silloilla ja tienristikoilla, missä samaiset henkilöt kotimaassa ollessaan käwiwät, paitsi että saluunatansseissa sitä paitsi juodaan ja sen mukaan pidetään raa-kaa elämää. ”Ei uskoisi”, kertoo muuan, joka tällaisia tansseja on ollut näkemässä, ”kun saluunatansseissa näkee meikäläisen ”missin” puoleksi juopuneen ”kawaljeerin” polwella istumassa ja ”skoolaamassa”, että hän olisi tuo sama, ujo suomalainen neitonen, joka kotimaassa ollessa, nuorison huweissa, tuskin uskalsi salaista silmäystä heittää armaansa puoleen. Niin peräti toisen nä-

köiseksi ja tapaiseksi hänkin on wapauden maassa tullut”.

Koska nyt naisistakin tuli puhe, niin sallitakoon heistä samassa yhteydessä useampikin sana lausua.

”Minkä tähden läksimme kotoamme?” kysyy muuan Amerikkaan muuttanut Suomalainen, ja vastaa tähän kysymykseen, mitä naiseen tulee, seuraavaan tapaan:”Liisa, joka on näet tuollainen pahanpäiväinen tytön pyllykkä, läksi tänne muka poikia pakoon, jota wastoin Maiju tuli Amerikkaan, kuullessaan että suomalaisia tyttöjä täällä muka kowin kaiwataan. Muutoin ne kaikki muut suomalaiset kaunottaret owat tulleet ja tulewat tänne, kun täällä muka naisilla on kotoelämään werraten niin mainion hywä olla ja täällä waan aina muka ”missinä” saapi sipsutella, kuten pappilan mampellit kotonaan köyhässä Suomessa.”

Enimmät suomalaiset naiset Amerikassa owat palveluksessa, useimmat toiskielisissä, mutta myöskin omilla kansalaisilla,

Ensin maahan tultuaan, on huoneitten siivoaminen ja pesijättären toimi heidän ammattinaan. Palkka on 8-10 dollaria kuukaudelta. Kun tottuwat maan kieleen ja tapoihin sen werran kuin palvelijattarelle tarpeellista on, saawat he palkkaa noin 14-18 dollaria kuukaudessa ja myöskin hienompia sisätöitä tehdäkseen. Täytyy myöntää, että palvelijattaren, samoin kuin alempan kansanluokkaan kuuluwan naisen asema yleensä, on monta kertaa parempi Amerikassa kuin Suomessa. Amerikassa yleensä pidetään nainen suuressa arwossa, mikä asema hywänsä hänellä sitten onkin perheessä tai yhteiskunnassa. Ei mitään ulkotöitä naiset Amerikassa tee. Ei tule kysymykseenkään, että herraswäessä palwelewa neitonen siellä kantaisi kyökkiin puut ja weden, kiillottaisi kenkiä t. m. s. Mutta täysiwerinen nainen, etenkin englantilaista sukuperää olewa, jonka esi-isä jo useita sukupolwia on Amerikassa elänyt, ei sittenkään, tai aniharwoin, rupea toisen ”orjaksi”. Hän tahtoo ehdottomasti olla wapaa.

Piikoina siitä syystä palwelewat etupäässä wain maahan muuttaneet siirtolaisnaiset. Mutta hekin pian oppiwat waatelijoiksi. Niinpä aina kun sanomalehdissä saksalaisia tai skandinaawialaisia, joihin wiimeksimainittuihin usein suomalaisetkin naiset luetaan, palvelustytöjä halutaan, ilmoitetaan säännöllisesti, että pesemistä ja lattianlakaisemista ei tarwitse tehdä, karkeimmista töistä puhumattakaan. Meikäläiset naiset,

jotka kotimaassa, etenkin Pohjanmaalla, ylipäänsä owat tottuneet raskaaseen työhön, eiwät Amerikassakaan, etenköän ensimmältä, työtä pelkää. Siitäpä syystä on heitä näihin saakka mieluisasti palvelukseen haluttu, ja kunniaksi tulee heille mainita, että useat heistä pystywät yhä edelleenkin hywää mainettaan yllä pitämään.

Mutta eiwätpä ole aiwan harwalukuiset neköän neitosistamme, jotka pakkaawat pilaamaan nimeään saluunatansseissa käymällä. Kuten kapakkaa, inhoo amerikkalainen luonnollisesti siellä wietettyjä huwejakin ja pitää niitä ylipäänsä paljon siweettömimpinä kuin ne taas itse asiassa owatkaan. Mutta kaikista synkimpään wailoon saattaa suomalainen palvelusneitonen itsensä amerikkalaisen emäntänsä silmissä sillä, kun hän tuolta saluunatansseista tuopi mukanaan sydämensä lemmityn ja, Pohjanmaan tawan mukaan, laskee hänet yöksi sänkynsä laidalle.....

On tapauksia jolloin tällaisesta ”friaamistawasta”, waikkapa se olisi ollut ihan wiatontakin, on ollut sellainen seuraus, että asianomaiset owat pitemmittä mutkitta oitis pakotettu wihille, wankeuden tai suurten sakkujen uhalla. Siweellisyttä koskewat lait Amerikassa owat näet tässä suhteessa sangen ankarat.

Werrattain wähän löytyy sellaisia palvelustytöitä Amerikasta, jotka suurehkosta palkastaan juuri sanottawaa woiwat säästää. Palkka menee waatteisiin, koreilemiseen ja kaikkinaisiin turhuuksiin. Tawallisesti pyrkiwät palvelustytöt yhtä hienoiksi waatetuksen puolesta kuin ryökinnät ja rouwatkin, jossa palwelewat.

Onpa hauskojakin esimerkkejä, miten Suomesta tulleesta tytöntylleröstä yhtäkkiä tehdään hieno amerikkalainen ”missi”. Se tapahtuu seuraawaan tapaan: Hiukset m. m. leikataan, kamataan otsalle ja käherretään. Ostetaan korkeakorkoiset kengät ja kureliiwi, hattu uusinta muotia ja muu waatetus niin hieno kuin mahdollista. Tähän lisäksi wielä annetaan muutamia hywiä neuvoja, kuten esim. ettei tarwitse kenenkään edessä niitata y. m. s. ja niin on ihminen walmis”.

Tapahtuu hywin usein niin, että neitokset, jotka täten keinotekoisesti ulkoapäin tunnistetaan, samassa sisällisesti turmellaan. On näet tawallista, että kun asianomainen noin on saatu ”maan tapaan” puetuksi, hänelle myös neuwotaan, miten tässä maassa palvelijattaren tulee esiintyä etenkin isäntäwäen katsoen y. m.

Warsinkin muistutetaan, ettei Amerikassa

tarwitse isäntäwäkeä liiaksi passata. ”Tämä on wapaa maa. Ellei haluta yhdessä paikassa olla, saapi muuttaa. Paikkoja täällä on aina tarjolla. Muista aina se, ettei nyt enää olla Suomessa, waan wapaassa Amerikassa!”

Wasta näin waatetettuna ja opastettuna lähdetään uudelle tulokkaalle palweluspaikkaa hakemaan, joka todellakin onkin aina helposti saatawissa. Ja kun tuo äsken syntynyt ”missi” tulee kadulle, wertaa hän omaa hienoa pukuaan muiten, kadulla kulkewain missien ja misisten –ryökynäin ja rouwain –pukuihin, niin tulee hän ehdottomasti wakuutetuksi siitä, että eipä hän tosiaankaan hienoudessa muille herrasnaisille perään pistä. Hän tulee pian töysin wakuutetuksi siitä, että Amerikan ihmemaalla on hänestä silmänräpäyksessä tehnyt yhtä hienon ja yhtä siwistyneen neitosen kuin ryökinät oliwat vanhassa maassa ja muut hienot ”daamit” Amerikassa.

Huoletonna henkisestä kehityksestään alkaa täten ulkonaisesti uudesta syntynyt neitonen tutawainsa mukana kulkemaan saluunatansseissa ja muissa vähemmän siweellisissä huwipaikoissa. Hänen mieleensä ei juolahdakaan aatetta, että todelliseen siwistykseen ja hienouteen kuuluu jotain muutakin kuin koreat waatteet ja muotihattu. Päin wastoin hän elää siinä wiattomassa luulossa, että Amerikassa ei ole kukaan toistaan suurempi herra.

Mitä nyt tästä olemme naisten waatettamisesta y. m. sanoneet ei, kuten jo wiitattiin, suinkaan koske kaikkia Amerikkaan muuttawia Suomen neitoja. Mutta kaikissa tapauksissa hywin monia.

Amerikassa on naisia, Suomalaisiakin, jotka innokkaasti taistelewat kirkollisten, raittius–ynnä muitten henkisten asiain ja hywäin pyrintöjen eduksi, jopa muutamain paikoin woittawat miehet näissä riennoissa. Mutta samaten kuin miehiin, niin on naisiinkin nähden seurakunta sekalaista. Yleensä tunnettu asia on, että naisemme Amerikassa aiwan wiime aikoihin saakka owat hywin vähässä määrässä esim. raittiusriweihin liittyneet. He rakastawat intohimoisesti huwia ja etupäässä tansseja. Ja kun raittiusseuroissa on tanssi luwatonta, pysywät nuoret tytöt niistä poissa ja wiettävät joutohetket mieluummin kapakkahuweissa, jotka nekin raittiusseuran jäseneltä owat seurasta erottamisen uhalla kielletyt. Hywin monen raittiusseuraan kuuluwan nuorukaisen saattawat tytöt tuontapaisen käytöksen kautta raittiuslupauksensa rikkomaan.

Tällaisista naisista, samoten kuin n. s. ”kapakapuolueen” miehistäkin on sanottawa, että amerikkalainen siwistys ei heihin suuriakaan muussa suhteessa pääse waikuttamaan, paitisi waatetukseen nähden. Hienosti kyllä ollaan puettuina, waan sisällisesti tullaan hywin usein, monessa suhteessa, –esim. uskontoon katsoen –paljoa köyhemmiksi kuin kotimaassa ollessa oltiinkaan.

Ennen kuin lopetan tämän, niille Amerikassa olewille kansalaisillemme, joita nämät riwit koskewat, vähemmän edullisen arwostelun, pyydän wielä lausua jonkun sanan kansalaistemme keskuudessa keinottlewista ”runnareista”, joitten merkitys on jotensakin sama kuin n. s. humbugistien meillä.

Runnarilla tarkoitetaan Amerikassa henkilöitä, jotka eiwät wiitsi tehdä rehellistä työtä, waan elättäwät itseään kaikellaisilla metkuilla, pettäen ja puijaten yksinkertaista työnantajaa. Amerikan olot owat sen laatuiset, että kaikellaiset weijarit woivat siellä pitkät ajat ihan julkisuudessa ammattiaan harjoitellen rehennellä. Wieläpä werhoawat hywin usein itsensä ulkonaisesti laillisuuden ja siweellisyyden walkoisella waipalla, woidakseen sitä tuntuwammin ja helpommin yksinkertaista työkansaa wetää nenästä. He järjettäwät aina toimensa olosuhteitten mukaan. Tännään woivat he esiintyä kiiwaana raittiusmiehenä ja pitää ankaroita raittiusesitelmiä, huomenna jo kapakoitsijana tai kapakoitsijan kätyrinä. Ei edes Jumalan sana ole heille niin pyhää, että antaisiwat sen olla rauhassa. Missä wain arwelewat jotain ansaitsewansa owat he walmiit pitämään raamatun selityksiä, pukeutumaan papin kaapuun y. m. s.

Tällaiselle ihmiselle ei ole mitään pyhää eikä laillista. Isänmaa, kansallisuus, uskonto ja siweellisyys, kaikki nämät owat heille pieniä asioita. Milloin hywänsä poljetaan ne jalkain alle, jos wain sen kautta joku dollari woidaan ansaita. Kaikilla konsteilla osaawat he puijata kansalta rahoja. He myywät jonkun tuottawan kultakaiwannon osakkaita, waikka koko kaiwantoa ei ole muualla kuin paperilla, kiertelewät jonkun olemattoman henkiwakuutusyhtiön asiamiehinä y. m. s.

Useat tällaiset henkilöt owat samaisia keinoteliijoita, jotka kotimaastaan owat lähteneet epärehellisesti tehtyä konkursia pakoon, kassa-arkut tyhjennettyään, haaksirikkoon joutuneita lukumiehiä j. n. e. Sanalla sanoen ihmisiä, joilla ei ole

enää mitään jalompia ideaalia, ei siiveellisuuden, eikä edes rehellisyyden perusteita, vaan joitten useankin omalla tunnolla on jo kotimaassa tehtyjä rikoksia, mitkä kuitenkin eiwät ole woineet vaikuttaa eiwätkä vaikuta heissä katumusta ja elämän parannusta, vaan pikemmin paatumusta, elämään kyllästymistä, vihaa ja taistonhalua ihan syyttämiäkin ihmisiä kohtaan. Epäjärjestyksen, riitain ja rettelöitten rakentaminen on heidän mieluisin työnsä. Sanomalehtien toimittajina ja kirjeenwaihhtajina vaikuttawat he turmiota kansan keskuudessa. Woisin mainita lehtiä, jotka säännöllisesti owat koko elinaikansa – onneksi sen tapaiset lehdet eiwät toki tawallisesti kowin kauwan tapaa saada kannatusta – joka ainoassa

numerossa useissa siirtolaisissa hurjalla kiukulla ja törkeillä lauseilla hyökänneet esim. sitä wähäistä kirkkokuntaa vastaan, joka Suomalaisten keskuudessa Amerikassa on juurtumassa ja kaswamassa, ja josta, kirkollisista asioista puhuesamme, saamme enemmän kertoa. Kaikellinen järjestys on näille ihmisille kauhistus ja mistä ne sitä huomaawat, he woimiensa mukaan koettawat sitä alas repiä ja kukistaa.

Nämät runnarit, ne ne etenkin owat syynä siihen, että henkinen työ Amerikassa olewain kansalaistemme keskuudessa niin hitaasti edistyy.

Kuitenkin se edistyy, warmin askelin, joskin kohta hitaasti, ja näistä edistymisistä tulemme puhumaan seuraawassa kirjoituksessa.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteet

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L